

เข้าใจผู้เรียน

ปรับเปลี่ยนกระบวนการ

นางสาวกรรณิการ์ ทองสุข
หน่วยวิชามานุษยกับโลก

เมื่อทราบหัวข้อในการเขียน KM ในครั้งนี้ทำให้เกิดความคิด “แว็บ” ขึ้นมาให้หัวข้อคือ วิชาจิตตทัศน์ เนื่องจากในการจัดการเรียนการสอนในปีการศึกษา ๒๕๕๙ มีการเปลี่ยนแปลงหลักสูตรในการจัดการเรียนการสอนซึ่งตรงกับหัวข้อที่ว่า “เข้าใจผู้เรียน ปรับเปลี่ยนกระบวนการ” ต้องกล่าวก่อนว่าในช่วงแรกที่เข้ามาทำงานไม่รู้เลยว่าวิชาจิตตทัศน์คืออะไร วิชานี้เรียนไปทำไม จนกระทั่งได้ศึกษารับความรู้จากคุณครูอาภาพร และคุณครูวิไลลักษณ์ ก็ทำให้เกิดความเข้าใจเกี่ยวกับวิชาจิตตทัศน์มากยิ่งขึ้น วิชาจิตตทัศน์เป็นวิชาที่สอนการใช้เครื่องมือให้เกิดกระบวนการคิดที่เป็นระบบมากยิ่งขึ้นช่วยให้เกิดความจำโดยจินตภาพ ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาประสิทธิภาพในการคิด และการนำเสนอความคิด

การจัดการเรียนการสอนในปีการศึกษา ๒๕๕๘ หน่วยวิชาจิตตทัศน์มีการจัดการเรียนการสอนที่บูรณาการเข้ากับวิชามานุษยกับโลกโดยการใช้เครื่องมือที่สอนในภาคเรียนฉันทะคือ Cluster Diagram และในภาคเรียนวิริยะคือ Net Map เนื้อหาในการจัดการเรียนการสอนมีความกลมกลืนกันมาก การเขียนแผนการสอนของวิชาจิตตทัศน์จะต้องอิงมาจากการเนื้อหาการสอนในวิชามานุษยกับโลก และใช้เครื่องมือในวิชาจิตตทัศน์ไปช่วยในการจัดกระบวนการคิด จนทำให้บางครั้งเด็กนักเรียนเกิดความสับสนว่ากำลังเรียนวิชาอะไรอยู่ อีกสิ่งหนึ่งที่ทำให้เห็นได้ชัดเจนว่าหน่วยวิชามานุษยกับโลกและหน่วยวิชาจิตตทัศน์มีความกลมกลืนกันมากเกินไปถึงก็คือ ในช่วงท้ายของแต่ละภาคเรียน นักเรียนจะมีการทำ AAR การมอญย้อนสะท้อนตนเอง ครูและนักเรียนจะร่วมกันทบทวนกิจกรรมการเรียนการสอนที่ผ่านมาในภาคเรียนที่เรียนจบไป เมื่อครูเริ่มตักนักเรียนให้ช่วยกันนึกถึงกิจกรรมที่ได้เรียนผ่านไป นักเรียนมักจะนำกิจกรรมที่เรียนในหน่วยวิชามานุษยกับโลกมาไว้ในหน่วยวิชาจิตตทัศน์และนำกิจกรรมที่เรียนในวิชาจิตตทัศน์ไปไว้ในหน่วยวิชามานุษยกับโลก จึงทำให้ครูต้องมาสะท้อนกันว่ากิจกรรมการเรียนการสอนของสองหน่วยวิชามีความกลมกลืนกันมากจนเกินไปหรือเปล่า และครูต้องการให้ผู้เรียนเรียนแล้วเป็นอย่างไร

จนมาสู่การจัดการเรียนการสอนในปีการศึกษา ๒๕๕๙ มีการปรับเปลี่ยนหลักสูตรการเรียนการสอนในปีการศึกษานี้ โดยนำหัตถกรรมมาใช้ในการเรียนการสอน ในชั้นประถมศึกษาปีที่ ๒ หัตถกรรมที่นำมาใช้ในภาคเรียนฉันทะคือ การพับ (Origami) เครื่องมือที่ใช้คือ Cluster Diagram การปรับเปลี่ยนหลักสูตรการสอน ส่งผลให้กิจกรรมการเรียนการสอนปรับเปลี่ยนตามไปด้วย ต้องบอกก่อนเลยในการประชุมหน่วยวิชาจิตตทัศน์จะมีคำถามเกิดขึ้นมากมายในทุก ๆ ครั้ง คำถามที่ตามมาคือ เรายังต้องบูรณาการแผนการสอนเข้ากับวิชามานุษยกับโลกอยู่หรือเปล่า? คำตอบคือ เรายังคงบูรณาการกับวิชามานุษยกับโลกต่อไป ทำให้เกิดคำถามตามมาว่า กิจกรรมการเรียนการสอนจะออกมาเป็นอย่างไร คุณครูวิไลลักษณ์ จึงถามกลับมามาว่า อยากให้เด็กเป็นอย่างไรในการเรียน เป็นคำถามที่ตักเรากลับมามองย้อนไปถึงเวลาที่เราสอน ทำกิจกรรมกับเด็กในชั้นเรียนที่ผ่านมาว่าเป็นอย่างไร จึงได้คำตอบว่าครูอยากให้เด็กนักเรียนสนุก มีความสุข และได้เคลื่อนไหวร่างกายในการเรียน เพราะเด็กในช่วงวัย ๗-๘ ขวบ จะมีสมาธิอยู่กับการเรียนได้ไม่นาน จึงมาสู่การปรับเปลี่ยนแผนการสอนในปีการศึกษา ๒๕๕๙ จากเดิมในปีการศึกษา ๒๕๕๘ เด็กๆชั้น ๒ จะมีกิจกรรมในการเรียน เป็นการทำใบงานซึ่งเน้นการเขียนเป็นส่วนใหญ่ จึงส่งผลให้กิจกรรมขาดสนุก และไม่ดึงดูดความสนใจของนักเรียนเท่าที่ควร เนื้อหาที่เรียนกลมกลืนกับวิชามานุษยกับโลก

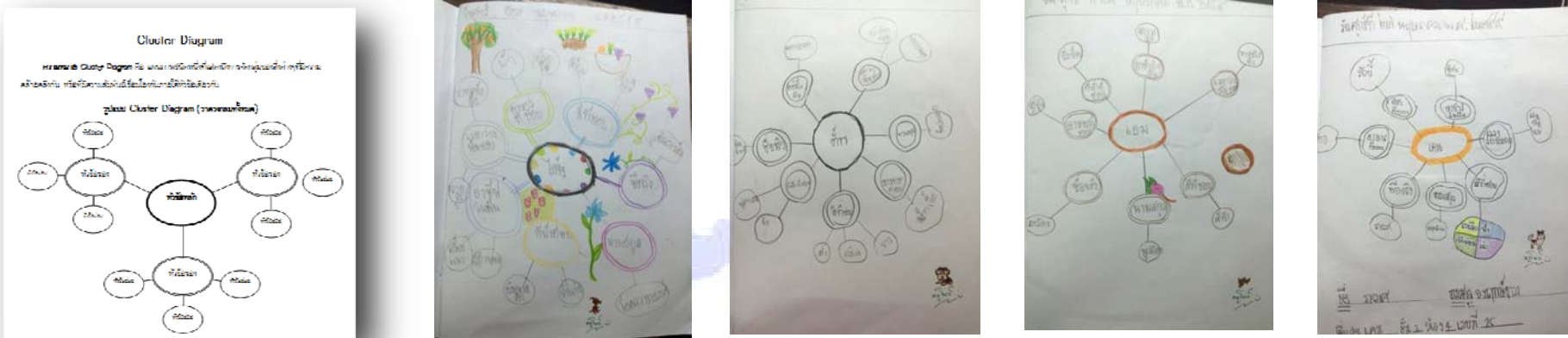
โจทย์ที่ได้มาในภาคเรียนฉันทะคือ หัตถกรรมคือ การพับ (Origami) เครื่องมือคือ Cluster Diagram ข้อจำกัดของการจัดทำแผนการสอนคือ

๑. เนื้อหาที่เรียนต้องบูรณาการกับหน่วยวิชามานุษยกับโลก ๒. หัตถกรรมคือ การพับ (Origami) เครื่องมือคือ Cluster Diagram ๓. เวลา ๔๕ นาทีในการสอน ๑ ครั้ง ๒ ครั้ง/สัปดาห์ ๔. นักเรียนสนุก มีความสุข และได้เคลื่อนไหวร่างกายในการเรียน จากข้อจำกัดที่มีทำให้การคิดกิจกรรมค่อนข้างยาก และต้องศึกษาหาข้อมูลเพิ่มเติม เพื่อให้ได้มาซึ่งกิจกรรมที่สนุก น่าสนใจ เหมาะสมกับนักเรียนและหลักสูตรการสอน จนได้มาเป็นการจัดการเรียนการสอนที่ “ใกล้ตัวไปไกลตัว”

ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนสัปดาห์แรกเด็กได้เริ่มเรียนรู้จากตัวเองก่อนเป็นลำดับแรกคือ การพับ (Origami) หน้าตัวเอง ในการพับแต่ละครั้งครูจะไม่บอกว่าพับออกมาแล้วจะได้รูปอะไร เพื่อสร้างแรงจูงใจและความน่าสนใจในกิจกรรม

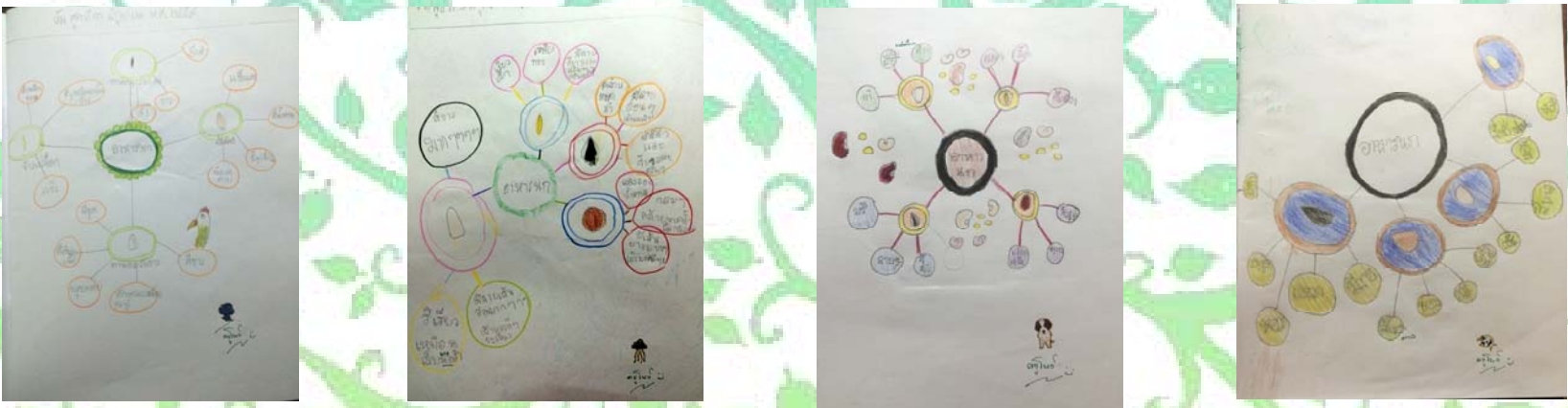
และ Cluster Diagram ประวัติส่วนตัวของตนเอง โดยครู Input รูปแบบการใช้เครื่องมือ Cluster Diagram เป็นตัวอย่างให้นักเรียนก่อนลงมือทำของตนเอง

กิจกรรมในการเรียนสัปดาห์ที่ ๒ เนื้อหาในการสอนเริ่มนำพาเข้าสู่การบูรณาการเข้ากับวิชามานุษยกับโลก โดยการพับ (Origami) นก

และ Cluster Diagram อาหารนก นักเรียนจะได้สื่อที่เป็นอาหารนกของจริงที่ถูกใส่ไว้ในแก้ว โจทย์คือ ให้นักเรียนแยกอาหารนก โดยใช้เครื่องมือ Cluster Diagram นักเรียนจะได้ใช้สายตาในการดูลักษณะ ใช้มือในการสัมผัสอาหารนก และใช้สมองในการคิดวางแผนออกมาในรูปแบบ Cluster Diagram

กิจกรรมในการเรียนสัปดาห์ที่ ๓ การพับ (Origami) ฝีเสื้อและปลา ในเวลา ๔๕ นาที นักเรียนและครูจะต้องนำพากันไปสู่เป้าหมายคือการพับที่เพิ่มจำนวนจาก ๑ เป็น ๒ และการตกแต่งสภาพแวดล้อมของฝีเสื้อและปลา

และ Cluster Diagram อาหารฝีเสื้อ การเลือกให้นักเรียนทำ Cluster Diagram อาหารฝีเสื้อ นักเรียนจะได้รับความรู้ในส่วนของวิชามานุษยกับโลกคือ ผลไม้และดอกไม้ที่ฝีเสื้อกินเป็นอาหารมีอะไรบ้าง โดยครูจะนำรูปภาพผลไม้และดอกไม้ติดไว้บนกระดาน ให้นักเรียนใช้ Cluster Diagram ในการแยกกลุ่มอาหาร

นั่นคือรูปแบบกิจกรรมการเรียนการสอนที่เกิดจากความเข้าใจผู้เรียน ผู้เรียนเป็นเจ้าของการเรียนรู้ของตนเอง มีส่วนร่วมในกิจกรรม กิจกรรมที่นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติทำให้สภาพแวดล้อมในห้องเรียนมีความสนุกสนานมากยิ่งขึ้น นักเรียนไม่ได้รู้สึกตัวเองกำลังเรียนอยู่ แต่รู้สึกเหมือนกำลังทำกิจกรรมหรือได้ทดลองเล่นกระดาษ เปลี่ยนรูปร่างของกระดาษไปเรื่อยๆ มีความท้าทายกับทุกๆครั้งที่ได้ทำกิจกรรมจนลืมนึกไปว่าตนเองกำลังเรียนอยู่และครูกำลังสอน ทำให้เกิดการเรียนรู้โดยที่นักเรียนไม่รู้ตัวและซึมซับเข้าไปในตัวนักเรียนจากการทำกิจกรรมเรียนร้อยแล้ว ทำให้ครูได้รับการสะท้อนความรู้สึจากผู้เรียนในทุกๆครั้ง

หลังจากจบกิจกรรม นักเรียนสะท้อนว่าอยากเรียนวิชาจินตทัศน์ ชื่นชอบกิจกรรมการพับ อยากให้เวลาเรียนเพิ่มมากขึ้น ครึ่งต่อไปจะได้พับอะไร เดินมาแอบดูสื่อที่ครูเตรียมก่อนเข้าชั้นเรียน จนกระทั่งมาสู่สัปดาห์ที่นักเรียนจะต้องทำ AAR มองย้อนสะท้อนตน มีนักเรียนบอกว่ายังไม่อยาก AAR เลย อยากเรียนอีก และประกอบกับผลการประเมินเจตคติวิชาจินตทัศน์ที่เพิ่มมากขึ้น ซึ่งเป็นเครื่องยืนยันได้อีกอย่างหนึ่งว่า การที่ครูเข้าใจและทราบถึงความต้องการของผู้เรียนจะช่วยให้การจัดกระบวนการเรียนการสอนที่เหมาะสมกับความต้องการของนักเรียน เกิดความเป็นเจ้าของการเรียนรู้ของตนเอง กระตุ้นการเรียนรู้ของผู้เรียน ฝึกกล้ามเนื้อมัดเล็ก รวมไปถึงเครื่องมือที่ช่วยในการจัดรูปแบบความคิดอย่าง Cluster Diagram และที่สำคัญที่ขาดไม่ได้เลยคือ นักเรียนมีความสุขกับการเรียนรู้ของตนเอง

